

Nya krav på kompetens och kompetensutveckling

av Bengt-Åke Wennberg

De förändringar vi här har beskrivit, och inte minst insikten om den sociala förmågans betydelse, får dramatiska följder för vår gemensamma syn på kompetens och kompetensutveckling – det vill säga hur vi som individer skall förbereda oss för de olika uppgifter vi måste vara med att lösa i det nya samhälle som nu växer fram.

Under en lång period i slutet på 1900-talet arbetade man i Försvarsmakten med att sätta så kallade duglighetsmål. Målen

graderades och definierades i ”färdigheter” och ”kunskaper”. Denna modell passade bra i den tidens invasionsförsvar och den organisationsmodell som man då arbetade efter. De duglighetsmål man på denna tid arbetade med är helt i överensstämmelse med den typ av ”målbilder” som numera utvecklats i det civila utbildningssystemet.

Dessa målbilder var bra då men de är missriktade nu. Det visade sig, vid Försvarsmaktens praktiska bruk av modellen, att uppgifterna i det framtida försvaret – på samma sätt som sannolikt är fallet i dagens arbetsliv – inte kunde avgränsas så precist att denna typ av målbilder blev meningsfulla för eleven i praktiken. Det organisatoriska landskap – massproduktionsmodellen – som modellen tidigare passade för hade radikalt förändrats.

Det som i modellen kallades ”utvecklade egenskaper” – nämligen förståelse, anpassning, kreativitet och självständighet visade sig ha dramatiskt mycket större betydelse i dagens verksamhet än man tidigare hade trott. Jörgen Sandbergs avhandling ”Competence at work” medförde ett genombrott i förståelsen av just denna kompetensproblematik.

Sandberg kunde visa att kompetenskraven måste kopplas till det han kallade ”förståelsehorisonter”. Det vill säga den kunskapsplattform som *verksamheten som sådan* krävde. Denna kunnsighet förvärvades inte i första hand genom konventionell utbildning utan *i och genom arbetet som sådant*. I vår rapport 99 ”Omriktning för det professionella samhället” beskrev vi grunddragen i denna förändring.